

Μαύρα σύννεφα πάνω από την Ευρώπη

Του ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΤΑΓΚΟΥ

Δυστυχώς, απ' όποια πλευρά δει κανείς την Ευρώπη καταλήγει στο ίδιο συμπέρασμα. Πάσχει σε βαθμό που προκαλεί ρεαλιστικούς φόβους για το άμεσο μέλλον της, όχι απλά το μακρινό. Τα οικονομικά προβλήματα, η άνοδος των εθνικιστικών και ακροδεξιών κομμάτων, ο λαϊκισμός, η αδυναμία των πολιτικών ηγεσιών να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα, η κρίση στην Ουκρανία με την απομόνωση της Ρωσίας και τελευταία η έξαρση του ακραίου ισλαμισμού, ακόμη και ο ιός Εμπολα, είναι μερικά μόνο από τα θέματα που διαμορφώνουν σήμερα το ευρωπαϊκό σκηνικό. Και τα βασικά ερωτήματα είναι αν αυτή η κατάσταση μπορεί να διορθωθεί και αν υπάρχουν οι πολιτικές ηγεσίες που μπορούν να τη διορθώσουν. Αμφίβολο και πάντως απαιτούνται πολύς χρόνος και ευνοϊκές προϋποθέσεις που δεν διαφαίνονται.

Πολλοί είναι εκείνοι που θεωρούν ότι όλα τα προβλήματα πηγάζουν από το γεγονός ότι η Ευρώπη ποτέ δεν έφτασε να είναι «των λαών». Η αλήθεια είναι ότι από την πρώτη στιγμή η προσπάθεια για την ενωμένη Ευρώπη δεν ξεκίνησε από τη βάση. Η σύλληψη και όλα τα βήματα, από την ΕΚΑΧ στην ΕΟΚ και από εκεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωζώνη, έγιναν από πάνω, δηλαδή από προσωπικότητες και πολιτικές ηγεσίες. Είτε επειδή οδηγήθηκαν σε συμπεράσματα από προηγούμενες καταστροφικές εμπειρίες, είτε γιατί οι παγκόσμιες εξελίξεις ωθούσαν προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση. Οι λαοί, που άλλωστε είχαν και έχουν διαφορετικές γλώσσες, κουλτούρες, νοοτροπίες, αλλά και διαφορετικά επίπεδα διαβίωσης, απλά ακολουθούσαν. Αγόγυστα, όσο τουλάχιστον η οικονομία

πήγαινε καλά, η συνεχής ανάπτυξη θεωρείτο δεδομένη, η μεσαία τάξη δεν πιεζόταν και τα βήματα προς την ενοποίηση δεν άγγιζαν τον σκληρό πυρήνα της εθνικής κυριαρχίας.

Μετά το 1990 και την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, που ήταν το αντίπαλον δέος ως τότε, στη διεθνή εξίσωση μπήκαν πολλοί νέοι παράγοντες, αρκετοί από τους οποίους αποδεικνύονται δύσκολοι διαχειρίσιμοι ή και μη διαχειρίσιμοι (προς το παρόν;). Η παγκοσμιοποίηση, η ταχεία εξέλιξη της τεχνολογίας που γίνεται όλο και ταχύτερη δημιουργώντας νέες πραγ-

Η χώρα δεν θα έχει καμία τύχη έξω από το ευρωπαϊκό πλαίσιο και καθήκον της πολιτικής τάξης της είναι να τη διατηρήσει μέσα σε αυτό.

ματικότητες, η ηγεμονία του χρηματοπιστωτικού τομέα, η κυριαρχία των αγορών, η ανάδυση νέων μεγάλων παικτών στο διεθνές οικονομικό σύστημα, η θεαματική άνοδος του κόστους του κοινωνικού κράτους, η μεταφορά πλούτου από τη Δύση σε άλλες περιοχές του κόσμου, οι μαζικές μεταναστεύσεις πληθυσμών και στην περίπτωση της Ευρώπης, η απότομη και ταχεία διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το αποτέλεσμα είναι ότι σήμερα βλέπουμε την Ευρώπη να παραπαίει και το όραμα της ενοποίησης να απομακρύνεται. Η οικονομική κρίση που το 2008 πρωτοεμφανίστηκε στις ΗΠΑ φαίνεται να παίρνει ενδημικές διαστά-

σεις στην Ευρώπη, η οποία, μαζί με τις ανισότητες που βαθαίνουν μεταξύ του ανεπτυγμένου Βορρά και του προβληματικού Νότου, υφίσταται τώρα και τις συνέπειες του εμπόργκου της Ρωσίας. Ο φόβος της επιρροής των ακραίων τζιχαντιστών της Συρίας και του Ιράκ στους μουσουλμανικούς πληθυσμούς που ζουν σε ευρωπαϊκές χώρες, καθώς και το ενδεχόμενο τρομοκρατικών επιθέσεων σε ευρωπαϊκά εδάφη, προσθέτει ένα ακόμη μεγάλο πρόβλημα, όπως βέβαια και ο τρόμος από την εξάπλωση του ιού Εμπολα. Όλα αυτά αναδεικνύουν εθνικιστικά αντανακλαστικά και οι ευρωπαϊκοί λαοί μαζεύονται στο καβούκι τους, ενώ πολλές πολιτικές ηγεσίες δεν διακρίνονται για την αποτελεσματικότητά τους, ούτε για τη διάθεσή τους για κοινές πρωτοβουλίες και στρατηγικές. Αρα οι προβλέψεις για τις μελλοντικές προοπτικές δεν μπορούν να είναι ιδιαίτερα αισιόδοξες.

Ωστόσο, όσο και αν η σημερινή εικόνα της Ευρώπης δεν εμπνέει, για την Ελλάδα η προσκόλληση και παραμονή στο ευρωπαϊκό πλαίσιο αποτελεί μονόδρομο. Η χώρα δεν θα έχει καμία τύχη έξω από αυτό το πλαίσιο και καθήκον της πολιτικής τάξης της είναι να τη διατηρήσει μέσα σε αυτό. Αν μη τι άλλο, για να δώσει την όποια μάχη της αντιμετώπισης των κινδύνων που απειλούν την Ευρώπη μαζί με τους εταίρους της. Και αν αυτή η μάχη δεν έχει αισίο τέλος, τουλάχιστον οι ιστορικές ευθύνες δεν θα είναι δικές της και θα αποτελεί μέλημα της τότε πολιτικής ηγεσίας πώς θα επιβιώσει η χώρα στο νέο εξαιρετικά δύσκολο περιβάλλον που θα διαμορφωθεί. Με αυτήν την έννοια, δεν συγχωρούνται τυχοδιωκτικές κινήσεις και αποφάσεις σήμερα.